

ՆԵՐՍԵՍ ԱՐՔԵՊՍ. ՊՈԶԱՊԱԼՅԱՆ

Ք Ա Ր Ո Զ
ԽՈՍՎԱԾ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱՇՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱԾԱՐՈՒՄ
ԱՐՏԱՔԱՄԱՆ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԸ
(21 փետրվար, 1988 թ.)

«Յանուն Հօր եւ Որդոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն»:

«Որ զօրէնս սրբութեան պահոց, նախ ի դրախտին աւանդեցեր...» (Ծարական):

Սիրելի հավատացյալներ,

Մեծի Պահոց երկրորդ կիրակին մեր երանաշնորհ հայրապետները կոչել են Արտաքսման կիրակի, ի նկատի ունենալով առաջին մարդու՝ Ադամի, իբրեւ արդյունք նրա մեղանշման, դրախտից արտաքսումը: Այս առթիւ Արտաքսման կիրակի օրվան նվիրված շարականում արքազան տաղերգուն գրել է. «Պահեցողության սուրբ օրէնքը դու նախ մեզ ավանդեցիր դրախտում»:

Սիրելի հավատացյալ քույրեր եւ եղբայրներ, ահապասիկ շուրջ մեկ շաբաթ է, որ գտնվում ենք Մեծ Պահքի քառասնօրյա շրջանում: Քառասնօրյա այս շրջանը հատկապէս պետք է նվիրված լինի աղոթքի, ապաշխարության, ինքնաքննության եւ բարեգործության: Քառասնօրյա պահքի կարգը մեզ ավանդվել է Հին Կտակարանից: Այնտեղ տեսնում ենք, որ հանրության

սպասարկությանը կոչված ամեն մեկ կարևոր անհատ քառասնօրյա վերապատրաստման մի շրջան բոլորելուց հետո նվիրվել է իր գործին: Այսպէս, օրինակ, Մովսէս մարգարեն քաշվեց անապատ, ուր աղոթքով ու խոկումով վերապատրաստվեց իր ժողովրդի ազատագրման արքազան առաքելությանը սկսելուց առաջ: Նույն կարգը ավանդաբար մուտք է գործել նաև Նոր Կտակարան, որտեղ ևս տեսնում ենք, որ նախակարապետը՝ Հովհաննէս Մկրտիչ, ապաշխարության հրավիրող իր քարոզության եւ մեղքերի թողության համար մկրտել սկսելուց առաջ՝ առանձնացել է անապատային մի վայրում քառասուն օր, ուր աղոթքով եւ ճգնությամբ ստացել է հոգևոր պատրաստություն եւ ապա նվիրվել իր սրբազան կոչմանը:

Նույն ձևով, մեր Փրկիչը՝ Հիսուս ևս, թեև կարիքը չունէր այն կատարելու, սակայն ընդունված կարգի համաձայն՝ առանձնացավ մի անապատ վայրում եւ այնտեղ քառասուն օրեր աղոթքով, ճգնությամբ եւ

խոլմամբ անցկացրեց, պատրաստվելով իր սրբազան առաքելությանը:

Հստ դարերի խորքից եկող ավանդության, Հայաստանյայց Եկեղեցում ևս, նոր-ընծա քահանա հայրերը, կանամբի կամ կուսակրոն, քառասուն օր քաշվում են մի վանք, ուր աղոթքով, ճգնությանմբ, խոկումով և հոգևոր ընթերցանություններով պատրաստվում են իրենց վերապահված սրբազան ծառայությանը Եկեղեցու ծոցում:

Ահավասիկ, Պահոց քառասնօրյա շրջանը և՛ անհատի, և՛ Եկեղեցու, այսինքն՝ հավաքականության համար մի առիթ է հոգևոր իմաստով վերանորոգման՝ աղոթքի, բարեգործության և ապաշխարության միջոցով: Ապաշխարության այս շրջանը նաև արտաքին շարժումների նվազեցման շրջան է. այդ իսկ պատճառով բոլորս նկատում ենք, որ մեր եկեղեցիների լուսաշող խորանները այդ շրջանում վարագուրված են լինում, երգեցողությունները նվազ շքեղությանմբ և նույնիսկ տխրամած տոնով են կատարվում, հոգևորականների դասերը սև փիլոններով սքողված են երևում եկեղեցում և այլն: Այս բոլորը խորհրդանշականորեն վկայում են այն մասին, որ Եկեղեցին սգավոր է և ապաշխարությանմբ ու հարատև աղոթքով խնդրում է թողություն իր և համայն մարդկության մեղքերի քավության համար:

Պահոց շրջանը Եկեղեցու անդամների համար ճոխ, յուրալի և գրգռիչ կերակուրներից հրաժարվելու մի շրջան է: Եթե հավատացյալների առողջությունը թույլ է տալիս նրան պահեցողություն կատարել, պատշաճ է, որ նա պահի: Իսկ եթե ինչ-ինչ հիվանդությունների պատճառով նա անկարող է պահելու, այդ դեպքում աղոթքով ու բարեգործությանմբ թող ամբողջացնի այդ պակասը:

Պահքի նպատակը երկուսն է: Նախ ճոխ ու գրգռիչ ուտելիքներից և ըմպելիքներից հրաժարվելով՝ անհատի մարմինն է մաքրվում ծանր սննդի պատճառած ճնշումներից, ու աղոթքի, ճգնության միջոցով այդ թեթևացած մարմինը կտրվում է աշխարհիկ կյանքի գրգռիչներից և հոգևոր խոկումների միջոցով ձգտում է աստվածային և հոգևոր երանության:

Պահեցողության զուգահեռ անհրաժեշտ է, որ անհատը սրտեռանդան աղոթի: Հավաքական կամ առանձնական աղոթքի միջոցով միայն նա կկարողանա Աստուծո հետ հաղորդակցվել: Նա կարող է աղոթել իր ընտանիքի, բարեկամների, ծնողների, հայրենիքի և համայն մարդկության համար: Երևակայեցեք, թե ինչ հզոր ուժ

է երկրից երկինք առաքվում հավաքական աղոթքի պահին, մանավանդ երբ մոտորակի բոլոր մարդիկ համակամ աղոթում են: Մի՞թե խաղաղության և զինաթափության համար եղած աղոթքը այսպիսի աղոթք չէր, որ Աստված լսեց, և խաղաղության արեգակի ծագումը մենք ողջունեցինք 1987 թվականի վերջում:

Բայց միայն պահեցողությամբ և աղոթքով մեր Պահոց շրջանը ամբողջական և նպատակալաց չի լինի ու մեզ չի պարգևի այն հոգևոր սնունդը, որին այնքան անհրաժեշտորեն կարիքն ունենք, եթե ապաշխարության և մեղքերի թողության համար անհրաժեշտ եղող զղջումը չունենանք:

Ապաշխարության և զղջումի միջոցով մեղքերի թողության հասնելը վստահալից նպատակն է ամեն մի հավատացյալի, թողության զգաղոցությունը մեր ուսերից ամենածանր բեռները դեն շարտելու և հանգիստ շունչ առնելու մի պահ է կարծեք: Այս իմաստով էլ Հովհաննես Մկրտիչը, Հորդանան գետի եզերքին, ապաշխարություն էր քարոզում՝ ասելով. «Ապաշխարեցեք, որովհետև մոտ է Աստուծո արքայությունը»: Մեզանից ոչ ոք չի կարող ասել, որ ինքը անմեղ է և արդար: Չկա աշխարհի վրա անմեղ մարդ: Բայց մեղանշականության գիտակցությունը մարդու նրբագաց, դժվարահամ և ինքն իր հանդեպ պահանջկոտ լինելու արտահայտությունն է: Երանի նրանց, որոնք, անդրադառնալով իրենց մեղքերին, զղջում են, ապաշխարում ու այդպիսով քավության արժանանում: Մեղքը աղոթքով, զղջումով, ապաշխարությանմբ, արցունքով և նյութական զոհողությանմբ է քավվում: Մեր Եկեղեցու ապաշխարության շարականները, գրված Մ. Մեսրոպ Մաշտոցի կողմից, մեղավոր մարդու հոգեկան վիճակը լիովին արտահայտում են. «Մեղք իմ բազում են յոյժ, ծանր են քան զառազ ծովու, քանզի քեզ միայնոյ մեղայ, ողորմեա ինձ, Աստուած». «Իմ մեղքերը հույժ շատ են, ավելի ծանր, քան ծովի ավազները, որովհետև Քո դեմ մեղանչել եմ, ողորմիր ինձ, Աստված»: Ապաշխարությունը մեղավորի անկեղծ անդրադարձն է իր ուսերին ծանրացող բազում մեղքերի, ու աղոթավոր աղերսավորը ապաշխարությանմբ և զղջումով մեղքի ծանր բեռը ցանկանում է թողալիս ու ազատագրվել Տիրոջով:

Բայց եթե պահքը, աղոթքը և ապաշխարությունը առանց բարեսիրության ու զոհողության կատարվեն, իրենց քավիչ նպատակից կարող են շեղվել:

Անհրաժեշտ է, որ ապաշխարող անհա-

տը լինի բարեսիրտ, գթառատ, ողորմած և պատրաստ օգնության իր անանների հանդեպ:

Աստված մեզ բոլորիս էլ իր թանկագին շնորհներով է զարդարել: Մեզանից շատ-շատերը կյանքում իրենց ընձեռված հնարավորություններից օգտվելով, կարողացել են հասնել բարձր պաշտոնների, դիրքերի, ինչպես նաև նյութական առավել կամ ավագ բարիքների: Ոմանք բարձր դիրքի հասնելով՝ կառչում են իրենց այրոռին անբաժանելիորեն, առանց մտահոգվելու իրենց անանների ճակատագրով ու օգնության ձեռք չեն երկարում նրանց: Եթե անհատը ընչաքաղց է, պաշտոնամոլ, մեծամիտ ու անձնասեր, նա ոչ մի օգուտ չի կարող տալ իր անաններին և իր շրջապատին: Եթե մարդ իր դիրքն ու պաշտոնը միայն իր անձի համար է օգտագործում, անհիմաստ է, որ նա շարունակի այդ պաշտոնը: Անհատը պետք է գիտակցի, որ Աստված գուր տեղը չէ, որ հնարավորություն է տվել իրեն սովորական մահկանացուների մակարդակից ավելի բարձր աստիճանի վրա կանգնել: Այս իսկ պատճառով եկեղեցական բարոյական հարկադրանքի տակ է գտնվում իր Աստծու և իր ժողովրդի առաջ՝ իր հնարավորության սահմաններում ծառայելու ու օգնելու համար նրանց, ովքեր կարիքի մեջ են գտնվում: Որևէ սովորական մարդ կարող է գիտակցել իր վրա դրված բարոյական պարտականությունները: Նա կարող է օգնել տնանկին ու աղքատին, հիվանդներին այցելել, բանտերում տառապողներին մխիթարել, կյանքում լքված ու անտեր մնացած ծերերին այցելել և օգնության ձեռք մեկնել՝ նյութական և հոգևոր իմաստով, բոլոր նրանց, որոնք կարիքի մեջ են լինում: Մեր առջև բացված, օգնություն հայցող բոլոր ձեռքերին օգնության մի միջոց պետք է գտնենք օժանդակելու համար: Եթե իմ անձը ամեն օր ամենահամեղ խորտիկներով եմ կերակրում, եթե ամենափառահեղ կառքերի մեջ եմ ճամփորդում, եթե փառավոր պալատների մեջ եմ բնակվում, և այս բոլորը սոսկ իմ փառքին են ծառայում, նշանակում է՝ իզուր են: Կա՞ աշխարհում մի նյութական բարիք, որ հավերժորեն մեր սեփականությունը մնա: Չկա: Կյանքում ամեն ինչ անցավոր է: Մի օր արդար դատավորի առջև երբ կանգնենք, ինչ պատասխան ենք տալու մեզ տրված հարցերին: Ավետարանը ասում է. «Անիրավ մամոնայից, այսինքն՝ փողի միջոցով ձեզ համար անկորնչելի բարեկամներ ստեղծեցեք», այսինքն՝ փողը օգտագոր-

ծեցեք միայն ու միայն բարիք ստեղծելու համար այս աշխարհում: Որքան ճշմարիտ է հենում Ավետարանի երկրորդ պատգամը ևս փողի մասին. «Ձեզ համար գանձեր դիզեցեք երկնքում, որտեղ ոչ ցեցը և ոչ էլ ուտիճը կարող են ապականել այն»: Այն գանձը, որ դիզելու ենք երկնքում, սիրելիներ, միմիայն զոհողության, սիրո, ծառայության, մարդասիրության և անսակարկ նվիրումի միջոցով է դիզվում: Ահա, այս գանձն է կարևորը, որովհետև նա է, որ մնում է հավիտյան և մեզ արժանացնում մեր Տիրոջ ու Հոր անանց ներկայությունը վայելելու երկնքում:

Հայ ժողովրդի պատմության մեջ, 10-րդ դարում, ունեցել ենք մի թագավոր Աշոտ Գ անունով: Սա այն թագավորն էր, որ իր արքայազնիստը Կարսից Անի էր տեղափոխել: Ծինարար ու բարեսիրտ մի թագավոր է եղել նա, այնքան խոնարհ՝ բնավորությանը, որ թագավոր ընտրվելուց միայն ինը տարի հետո է թագաւորական օծում ստացել և գահ բարձրացել: Նրա գլխավոր նպատակն է եղել իր երկիրը թշնամիների հարձակումներից հեռու պահել՝ խաղաղության դաշինքներ կնքելով: Բացի այդ, նա քաղաքացիների կյանքի ապահովության համար պարսպապատել է Անին: Երկրի բնակիչներին դյուրութուններ է ընձեռել՝ առևտուրը և արհեստները զարգացնելու համար: Կառուցել է եկեղեցիներ, վանքեր, հիվանդանոցներ, որբանոցներ, բորոտանոցներ, հյուրանոցներ և ծերանոցներ՝ իր ժողովրդի կյանքի բարվոքման համար: Ինքը երբեք չուսլ չի ապրել, ոսկյա, արծաթյա ափսեներից չի սրնվել, թանկարժեք բաժակներից չի խմել, ընդհակառակը, քաղաք այցելող օտարականներին, այնտեղ բնակվող աղքատներին ու անկյալներին իր սեղանից է կերակրել և իր բաժակից գինի է մատուցել նրանց: Իր ընտանեկան վեճերը լուծել է արդար կերպով, առանց ցավ պատճառելու իր շրջապատի մարդկանց: Այդ պատճառով էլ Աշոտ Գ թագավորին ժողովուրդը տվել է «Ողորմած» մականիքը, ընդօժեյու համար նրա բարեսիրտությունն ու բարոյական կերպարը: 977 թվականին, երբ Աշոտ Ողորմած Հայոց թագավորը մահացել է, մեծ սուգ է տիրել Հայոց աշխարհում: Մինչև այսօր նա հիշվում է: Նրա մասին բազում դրվատալից գրքեր են զրքվել, և նրա գերեզմանը Ախուրյան գետի ափին Ս. Գևորգ եկեղեցու բակում գտնվող ուխտավայր է դարձել մեր ժողովրդի համար:

Սիրելի հավատացյալներ, թեև մեր Եկե-

դեցին Արտաքսման այս կիրակի օրը վերհիշում է նախամարդ Ադամի դրախտից արտաքսումը, նրա անհնազանդությունն ու կամքի թուլությունը, սակայն դրա փոխարեն, ես ձեզ հատկապես խոսեցի պահեցողության, այսինքն՝ մեր նախահոր Ադամի կորցրած երանական կյանքի վերագրումն կերպի մասին:

Մեծի Պահոց այս հոգեմորոգ քառանկյա շրջանում բոլորս անխտիր պահե-

ցողությամբ, աղոթքով, ապաշխարությամբ և բարեգործությամբ վերագտնենք մեր մեջ աստվածային տիպն ու կերպարը և անկորնչելի դարձնենք այն մեր կյանքի բոլոր օրերին: Նաև մեր աղոթքն ու պաղատանքը թող քաղցրությամբ ընդունվեն մեր Տիրոջ՝ Հիսուս Քրիստոսի կողմից, որպեսզի նա պարզևի աշխարհիս խաղաղություն, մարդկանց մեջ սեր և արդարություն: Ամեն:

